

بسم الله الرحمن الرحيم

اخلاق و دیپلماسی

دکتر محسن شاطرزاده

سفیر جمهوری اسلامی ایران در برزیل

کنفرانس جایگاه اخلاق در جامعه بشری

بیست و چهارمین اجلاس سالیانه مرکز گفتگوهای اسلامی آمریکای لاتین (CDIAL) - سان پائولو - برزیل

15-17 ژوئای 2011

جناب آقای رییس

خانمها / آقایان / حضار محترم

سلام علیکم

امروز جامعه بشری از درد بزرگی رنج می برد که ناشی از فقدان حاکمیت اخلاق می باشد. اخلاق؛ امروز گمشده بشریت بوده و همه جوامع در جستجوی آن تلاش مضاعفی دارند. اهمیت اخلاق در سعادت و کمال جامعه بشری تا آنجا گرامی داشته شده است که رسول گرامی خدا حضرت محمد مصطفی (ص) بعثت خود را برای تکمیل مکارم اخلاق نکر می کند؛ آنجا که می فرماید: انی بعثت لائم مکارم الاخلاق دنیای امروز پر از صحنه های غم بار جنگ و کشتار و خونریزی و چپاول و جنایت و نژاد پرستی توسط ستم گران و سلطه گران جهانی به سرکردگی آمریکای جنایتکار و ضهبونیزم نژاد پرست و خونخوار است که اخلاق را به کناری نهاده و سیاستهای شیطانی خود را بر جهانیان تحمیل می کنند.

در دنیای امروز اخلاق در ایجاد تفکرات سیاسی و رفتار سیاستمداران از جایگاه مناسب برخوردار نیست و در بسیاری موارد پرهیز از اخلاقیات مورد توجه سیاستگذاران جهان قرار گرفته است. بر اساس تفکرات نومحافظه کاران امریکا «حکومت غیر اخلاقی نخبگان» است. آنها با رفتارهای اخلاقی رهبران مخالف بوده و جایگاهی برای اخلاق در عرصه حاکمیت نخبگان قائل نیستند. بر اساس اعتقادات نو محافظه کاران آمریکایی، آنهایی که شایسته رهبری هستند، همانهایی هستند که به اخلاق اعتقاد ندارند و فکر می کنند تنها يك حق طبیعی وجود دارد و آن حق بالادست برای سلطه بر پایین دست است. اینان بر مبنای این نگاه غیر اخلاقی، مروج جنگ بوده و می گویند برای بقا، همیشه باید جنگید. صلح به انحطاط می انجامد. جنگ دائمی و نه صلح دائمی، لازمه يك نظم سیاسی است.

در صورتیکه احکام اخلاقی و سیاسی اسلام، منفک از یکدیگر نبوده و هماهنگی اخلاق و سیاست، لازمه تأسیس حکومت اسلامی است. ارزشهای اخلاقی که برگرفته از ارزشهای مکتب الهی اسلام است راه کمال و بهتر زیستن و رشد را برای بشریت به ارمغان آورده است. در دین مبین اسلام هدف اساسی، توسعه همبستگی اخلاقی در امور بین المللی است که این امر به پایداری صلح کمک می کند. این اصل رویکرد بین المللی دارد و به عبارتی در سطح بین المللی یک جهان اندیشی اخلاقی را معرفی می کند. در این جهان اندیشی، نهادهای بین المللی باید این اصول اخلاقی فراگیر را به رسمیت شناخته و اخلاقی رفتار کنند.

بر این اساس در فرآیند حل نزاعها در نهادهای بین المللی، باید به یک همبستگی اخلاقی رسیده و نحوه رسیدن به این اصول جهان شمول اخلاقی را مطرح کنیم. اگر این اصول مورد توجه و مبنای عمل قرار گیرد، می توان به همزیستی اخلاقی در عرصه بین الملل رسید. در نگاه اسلامی روابط بین ملت ها بر پایه مسائل معنوی می باشد و در این رابطه بعد مسافت تأثیری ندارد و چه بسا، کشورهایی که همجوار هستند، اما رابطه معنوی بین آنها نیست؛ بنابراین، روابط دیگر هم نمی تواند مثمر ثمر باشد.

در اندیشه اسلامی استفاده از هر ابزاری برای رسیدن به اهداف خود؛ مشروع و مجاز نیست. با این نگاه اخلاقی، ظلم و تجاوز، قتل و غارت، نقض عهد و پیمان و امثال اینها ممنوع است.

در دیپلماسی جهان حاضر، دولت ها به ویژه در رویارویی با بحران، ناگزیر به در پیش گرفتن شیوه های غیر اخلاقی می شوند، ولی تعالیم اسلامی به ما می آموزد که در سخت ترین شرایط، شیوه اصولی و ارزشی خود را باید حفظ کرد. زیرا رویکرد اخلاقی دین مبین اسلام برای استوار است که اسلام برای همه و دلسوزی امین برای بشریت است. در واقع شیوه اسلام در برخورد با ملل دیگر بر پایه صداقت، اخلاق و احترام استوار است.

سیاست اسلامی مبتنی بر حفظ استقلال، آزادی ملتها و دولتها و احترام متقابل بین آنها می باشد و فرقی بین ابر قدرت ها و غیر آنها نیست. بر اساس مبانی اخلاقی اسلامی، سیاست خارجی مبتنی بر حفظ صلح و امنیت بین المللی، عدم تجاوز به خاک کشورها، حسن همجواری با همسایگان و تقویت همکاری با دولت ها بر مبنای احترام متقابل قرار داشته و در واقع سیاست خارجی صحنه برخورد و تعامل واقع گرایی و آرمان گرایی است که مبتنی بر اصول زیر است:

1- ائتلاف و اتحاد ملل مسلمان

- 2- جایگاه ویژه دین و اخلاق در جنگ و صلح
 - 3- نفی و اجتناب از ابزار غیراخلاقی برای رسیدن به هدف
 - 4- روابط صلح‌آمیز متقابل با دول جهان
 - 5- صداقت و وفای به عهد
 - 6- حرکت در سیر الی الله و بر مبنای جلب رضایت الهی
- بدون شک جنبه جهانی اخلاق که در ادیان الهی مورد توجه قرار گرفته، می‌تواند کارکرد مثبتی در دیپلماسی داشته باشد. بر پایه تعهدات مشترک اخلاقی در میان ادیان است که می‌توان به صلحی عادلانه در میان کشورها در نظام بین‌الملل دست یافت. به عبارت دیگر بر این جنبه در میان ادیان مختلف و گوناگون می‌توان به عنوان مؤلفه‌ای در دیپلماسی تأکید داشت.
- به امید جهانی عاری از ظلم و جور و ستم و تباهی و مبتنی بر اخلاق و اندیشه‌های اسلامی و تعالیم الهی رسول خدا حضرت محمد مصطفی (ص) ؛ همانگونه که وعده خداوندی در کتاب الهی قرآن است که می‌فرماید : ان الارض یرثها عیادی الصالحون

والسلام علیکم ورحمه الله و بركاته